

Voornemen Project CO₂-opslag Barendrecht

Den Haag, augustus 2010

Inhoud

1. Inleiding	p. 3
1.1. Voorgenomen activiteit	p. 3
1.2. Nationaal belang project CO ₂ -opslag Barendrecht	p. 3
1.3. Rijkscoördinatieregeling	p. 4
2. Milieueffectrapportageplicht	p. 5
3. Aanpak Milieueffectrapportage	p. 7
3.1. Generieke afwegingscriteria	p. 7
3.2. Criteria binnen het plankader	p. 7
4. Overzicht bestaande onderbouwing voor het MER	p. 9
4.1. MER initiatiefnemer	p. 9
4.2. Nationale locatiekeuzeafweging	p. 9
4.3. Ontwikkelingen sinds oktober 2009	p. 10
5. Conclusies	p. 11
Bijlage 1 – de Rijkscoördinatieregeling	p. 13
Bijlage 2 – gehanteerde begrippen	p. 15

1. Inleiding

1.1. Voorgenomen activiteit

Shell CO₂ Storage B.v.(SCS) heeft voornemen om CO₂ afkomstig van de Shell Nederland raffinaderij op te slaan in twee lege gasvelden bij Barendrecht.

Om dit voornemen te realiseren zijn de volgende voorzieningen en activiteiten voorzien:

- het bouwen van twee nieuwe compressoren in geluidsgeïsoleerde gebouwen bij de bestaande compressoren in Pernis (Plot 16)¹;
- de aanleg van een ondergrondse pijpleiding van Pernis tot Barendrecht, met een afstand van 16,5 km en van de locatie Barendrecht naar de locatie Ziedewij, met afstand van 3,5 km. Voor de route van deze pijpleiding wordt grotendeels gebruik gemaakt van de bestaande Leidingenstrook en Buisleidingenstraat, inclusief de bijbehorende werken, een tweetal glasvezelverbindingen en (tijdelijke) werkstroken/werkterreinen. De pijpleiding zal het eerste deel (in de Leidingenstrook en Buisleidingenstraat) een diameter van 28" krijgen, voor het tweede deel van het traject zal de diameter 14" zijn;
- het plaatsen van een nieuwe compressor in een geluidsgeïsoleerd gebouw op de injectielocaties Barendrecht en aansluitend Barendrecht-Ziedewij;
- het afsluiten van de gaswinning op de locatie Barendrecht en aanpassen van de aanwezige putten op Barendrecht en Barendrecht-Ziedewij;
- het plaatsen van koelers naast de compressoren op de twee injectielocaties, om het CO₂ afkomstig uit een compressor te koelen;
- het in werking stellen van de installaties, waarbij de CO₂ in de velden bij Barendrecht en later bij Barendrecht-Ziedewij wordt geïnjecteerd;
- het uiteindelijk dichten van de putten met zogenaamde 'pannenkoekpluggen' en het verwijderen van de bovengrondse installatiedelen.

1.2. Nationaal belang project CO₂-opslag Barendrecht

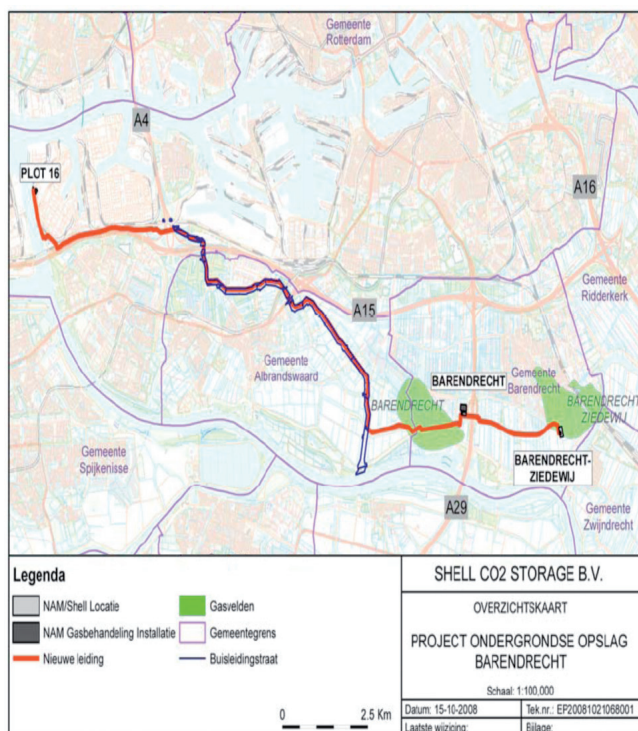
Het project CO₂-opslag Barendrecht dient een nationaal belang en beleid.

CO₂ is een van de broeikasgassen die een belangrijke rol spelen in de opwarming van de aarde. In het 'Kyoto Protocol' van 1997 hebben industrielanden zich verplicht tot het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Nederland heeft zich ten doel gesteld om de uitstoot van CO₂ te verminderen met 30% ten opzichte van 1990. Dit beleidsdoel met betrekking tot energie is tevens één van de pijlers van het Nederlandse regeerakkoord voor 2007-2011 van 7 februari 2007. Hierin wordt CO₂-opslag genoemd als één van de maatregelen voor het behalen van de gewenste doelstelling.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de toename van de concentratie CO₂ in de atmosfeer te verminderen. De meeste gaan uit van een vermindering van de productie van CO₂, door energiebesparende maatregelen en benutting van duurzame energiebronnen. Echter, het is nu de stellige verwachting dat energiebesparing en meer gebruik van duurzame energiebronnen onvoldoende zullen zijn om tijdig te voldoen aan de doelstelling van een verminderde CO₂-uitstoot. Alle mogelijkheden om de CO₂ uitstoot te verminderen moeten worden benut. Een aanvullende mogelijkheid is om de geproduceerde CO₂ niet uit te stoten in de atmosfeer, maar af te vangen en op te slaan in de diepe ondergrond. Mogelijkheden daarvoor bieden onder meer uitgeproduceerde gasvelden en bepaalde diep gelegen ondergrondse bodemlagen (aquifers). CCS kan een belangrijke bijdrage leveren aan de reductie van CO₂-emissies. Nederland heeft dankzij de grote kennis van de diepe ondergrond en het beschikken over grote hoeveelheden gasvelden een goede uitgangspositie om CCS op korte en middellange termijn te realiseren.

In het afgelopen decennium zijn diverse initiatieven genomen door partijen uit de energiesector, kennisinstellingen en overheden om de mogelijkheden van CCS in Nederland te verkennen. Onder meer is een Algemene Milieu Effecten Studie CO₂ Opslag opgesteld, beter bekend als de AMESCO-studie van 2007.

¹ dit onderdeel van het project valt buiten de reikwijdte van de rijkscoördinatie zoals die in de Mijnbouwwet is gedefinieerd.

Deze studie bevat een verkenning naar de effecten van ondergrondse CO₂ opslag en de wijze waarop deze in een MER kunnen worden beschreven.

De Nederlandse overheid ziet CCS als een noodzakelijke stap om de CO₂-emissiedoelstelling te realiseren. Voor 2015 staat de start van twee grote projecten gepland. Op korte termijn zijn eerst enkele kleine opslagprojecten nodig.

Het nationale belang van CO₂-opslag in het algemeen is uiteengezet in de brief van de ministers van Economische Zaken (EZ) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) inzake de randvoorwaarden voor de fase van grootschalige demonstratieprojecten in het kader van stimulering van de afvang en opslag van CO₂ (Carbon Capture and Storage, CCS)². Tenslotte hebben beide ministers in november 2009 in een brief aan de Tweede Kamer de nut en noodzaak van het project CO₂-opslag Barendrecht toegelicht.

1.3. Rijkscoördinatieregeling

Normaal gesproken beslissen gemeenten via bestemmingsplannen over de ruimtelijke ordening binnen hun grenzen. Per 1 juli 2008 zijn de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarbij horende invoeringswet in werking getreden. Eén van de nieuwe regels in deze wet is de rijkscoördinatieregeling.

De rijkscoördinatieregeling is bedoeld om bij projecten van nationaal belang de besluitvorming te stroomlijnen en te versnellen. Ook de besluitvorming over energieinfrastructuurprojecten – zoals de opslag van CO₂ – verloopt in principe via deze rijkscoördinatieregeling. De wet waarin dit alles is geregeld, is per 1 maart 2009 in werking getreden³.

De rijkscoördinatieregeling is op grond van artikel 141a, eerste lid van de Mijnbouwwet ook van toepassing op de besluitvorming over het project CO₂-opslag te Barendrecht. De minister van EZ is voor dit project aangewezen als projectminister.

De locatie van de CO₂-opslag en de leiding daarheen wordt dan ook vastgelegd in een rijksinpassingsplan: een ruimtelijk besluit dat op rijksniveau wordt genomen. De Ministers van EZ en VROM treden hierbij gezamenlijk op als bevoegd gezag. Het rijksinpassingsplan zal na vaststelling onderdeel uitmaken van het betreffende bestemmingsplan. Net als bij wijziging of vaststelling van een bestemmingsplan, is er de mogelijkheid van inspraak.

Een rijksinpassingsplan heeft eenzelfde mate van binding en gedetailleerdheid als een “normaal” bestemmingsplan. Het heeft in beginsel ook hetzelfde ruime afwegingskader waarbij alle ruimtelijk relevante belangen moeten worden afgewogen. Een belangrijk wettelijk criterium is dat sprake moet zijn van een goede ruimtelijke ordening.

Het rijksinpassingsplan voor het project CO₂-opslag Barendrecht zal zich uitstrekken tot de volgende aspecten:

- de benodigde pijpleiding in de gemeenten Rotterdam, Albrandswaard en Barendrecht;
- de inrichting voor de compressie, koeling en injectie van CO₂ in de velden ter plaatse van de twee injectielocaties in Barendrecht en Barendrecht-Ziedewij.

In bijlage 1 wordt nog nader ingegaan op de rijkscoördinatieregeling.

² Beleidsbrief CCS, TK 2008-2009, 31510, nr 36.

³ Wetsvoorstel en Memorie van toelichting op de Wijziging van de Elektriciteitswet 1998, de Mijnbouwwet en de Gaswet in verband met toepassing van de rijkscoördinatieregeling op energie-infrastructuurprojecten, TK 2007-2008, 31326 nrs 2 en 3.

2. Milieueffectrapportageplicht

Milieueffectrapportageplicht

Ingevolge de Wet milieubeheer en het Besluit milieueffectrapportage is het verplicht om, bij de voorbereiding van plannen of besluiten ter zake van bepaalde activiteiten, een milieueffectrapportage (MER) te maken. Het gaat daarbij om activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu.

Het voorliggende initiatief betreft het in de diepe ondergrond brengen van een niet gevaarlijke af-valstof, in een inrichting met een capaciteit groter dan 500.000 m³. Deze activiteit valt onder categorie 18.5 van bijlage C van het Besluit m.e.r. en is op die grond m.e.r.-plichtig.

3. Aanpak Milieueffectrapportage

3.1. Generieke afwegingscriteria

Het proces van de milieueffectbeoordeling voor CO₂-opslag is reeds generiek ingezet in 2006. In dat jaar heeft een aantal partijen uit de energiesector en diverse overheden het initiatief genomen tot een algemene studie naar de mogelijkheden en risico's van CO₂-opslag in lege gasvelden op het vasteland van Nederland (Algemene Milieu Effecten Studie CO₂-opslag: AMESCO-rapport⁴).

De reden voor deze studie was dat er nog weinig specifieke regelgeving, geen specifiek beleid en weinig voorbeelden van eerder uitgevoerde milieueffectbeoordelingen waren om als leidraad te gebruiken bij CO₂-opslagprojecten. In juli 2007 verscheen het rapport met de resultaten van het onderzoek. Het rapport kan sindsdien dienen als richtsnoer voor het opstellen van een MER, het beschrijft de toenmalige leemten in kennis en het geeft suggesties voor het opvullen van die leemten. Het AMESCO-rapport heeft onder meer geïnventariseerd welke eigenschappen van een veld meer of minder geschikt maken voor CO₂-opslag. De eigenschappen waarnaar is gekeken, zijn:

- de dikte van de afdichtende laag;
- het aantal verlaten putten;
- het type afdichtende laag;
- de mate van injectiviteit;
- de bebouwing boven het reservoir.

Het rapport is als generiek milieueffectrapport getoetst door de Commissie voor de m.e.r. (verder 'Commissie'). De Commissie werd gevraagd te beoordelen of het AMESCO-rapport inhoudelijk juist en voldoende volledig is en of het kan dienen als basis voor een eventueel op te stellen projectspecifiek MER. Meer in detail is gevraagd aan te geven in hoeverre het rapport voldoet als niet locatiespecifieke beschrijving van de potentiële milieueffecten ten gevolge van de opslag van CO₂ in een leeggeproduceerd gasreservoir. Daarnaast is gevraagd welke aspecten in een toekomstig project- of locatiespecifiek MER aanvullend op het AMESCO-rapport moeten worden onderzocht.

De Commissie heeft in haar advies⁵ vastgesteld dat het AMESCO-rapport de toen beschikbare kennis op het gebied van CO₂-opslag (met de nadruk op ondergrondse Nederlandse leeggeproduceerde gasvelden) op een goede en overzichtelijke wijze weergeeft. Daardoor vormt het document een goede basis voor toekomstige milieueffectrapportages. Ook is het een goede informatiebron voor de bevoegde gezagen die vergunningen moeten verlenen voor CO₂-opslag projecten. Meer in het bijzonder heeft de Commissie opgemerkt dat alle relevante milieueffecten die te verwachten zijn bij CO₂-opslag in het AMESCO-rapport zijn beschreven.

De Commissie heeft in het advies over het AMESCO-rapport voorts enkele aanbevelingen gedaan voor toekomstige milieueffectrapportages over CO₂-opslag. Onder meer de aanbeveling om een afwegingskader op te nemen op basis waarvan locaties op hun geschiktheid beoordeeld kunnen worden. De aanzet die daartoe in tabel 8.1. van het AMESCO-rapport gegeven is, beoordeelt de Commissie als goed. Daarnaast adviseert de Commissie ook de randvoorwaarden die voortvloeien uit beleid en wet- en regelgeving op te nemen als criteria. Voorts adviseert de Commissie een duidelijke rangorde aan te geven in de verschillende criteria en er rekening mee te houden dat de verschillende criteria niet onafhankelijk zijn van elkaar.

3.2. Criteria binnen het plankader

De inzet van het rijksinpassingsplan als instrument betekent dat ruimtelijke afwegingen op nationaal niveau worden gemaakt⁶, zij het dat deze de inpassing van een concreet project betreffen en niet een integrale strategische afweging zoals in het kader van sectorale rijksstructuurvisies. Naar de mening van het bevoegd

⁵ 7 september 2007, rapportnummer 1964-46(website-Cie mer: zie idem noot 3).

⁶ Bij de behandeling van het wetsvoorstel dat de toepassing van de rijkscoördinatie-regeling voor energieprojecten (waaronder CO₂-opslagprojecten) wettelijk heeft geregeld, heeft de regering uitgesproken dat de inzet van het Rijksinpassingsplan als instrument, meebrengt dat locatieafweging op nationale schaal moet plaatsvinden (TK 2007-2008, 31326, nr 3, blz. 8). De planMER dient ter onderbouwing van deze nationale locatieafweging.

⁴ Zie op de website van de Commissie: http://www.commissie-mer.nl/biblio_zoek.aspx?projnum=1964

gezag gaat het bij het nationale locatiekeuzeproces dan ook niet om een nationale ruimtelijke afweging op strategisch niveau. De criteria die in het plankader van één concreet project worden gehanteerd komen voort uit het specifieke karakter van dat project en deze zijn in beginsel bepalend voor het reikwijdte en diepgang van het alternatievenonderzoek. De onderbouwing van de locatiekeuze houdt aldus primair een motivering in van de selectiecriteria die – gegeven de in beginsel nationale reikwijdte – in het concrete geval van het onderhavige project zijn gehanteerd om tot een afbakening van redelijkerwijs in aanmerking te nemen alternatieven te komen, gevolgd door een beschouwing van die locaties als die na deze primaire selectie als reëel alternatief overblijven. Binnen het plankader van het onderhavige project is daarom het volgende relevant:

Het project CO₂-opslag Barendrecht is onderdeel van de rijksstrategie om de industriebrede toepassing van CO₂-afvang, -transport en -opslag (CO₂ capture and storage: CCS) vanaf 2020 in Nederland mogelijk te maken.⁷ CCS is een belangrijk onderdeel van het klimaatbeleid in Nederland (en Europa). De komende decennia is de inzet van energiebesparende maatregelen en de overschakeling naar duurzame energievormen nog niet genoeg gevorderd om de CO₂-uitstoot voldoende terug te dringen. CCS is in een transitieperiode naar een duurzame energievoorziening een belangrijke maatregel om het terugdringen van de CO₂-uitstoot mogelijk te maken. Met CCS zijn majeure investeringen gemoeid. In de aanloop naar industriebrede toepassing van CCS is er daarom naar gestreefd om, eerst via twee relatief kleine opslagprojecten leereffecten te realiseren die nodig zijn voor het bewerkstelligen van een tweetal grootschalige opslagprojecten in 2015. Leereffecten worden gerealiseerd tijdens de voorbereidende stappen, gedurende de opslag en zo mogelijk ook in de periode direct na sluiting.

Voor een kleinschalige demonstratie van CO₂-opslag is het belangrijk dat:

- beoogde leereffecten zoveel mogelijk voor 2015 gehaald zijn
- bij voorkeur de gehele keten (injectie, opslag en afsluiting van het reservoir) zo veel mogelijk gedemonstreerd wordt in de periode tot 2015

Vanwege de inzet om tijdig een project te kunnen realiseren, is vervolgens het volgende van belang:

- in beginsel komen alle bestaande Nederlandse gasvelden in aanmerking voor een locatie-afweging voor CO₂-opslag. Gasvelden worden het meest geschikt geacht voor CO₂-opslag vanwege hun intrinsieke veiligheid;
- het veld dient uiterlijk eind 2012 beschikbaar te zijn voor CO₂-opslag;
- velden met een opslagcapaciteit tussen 0,5 en 10 Mton CO₂ zijn relevant voor de analyse. Een combinatie van kleine velden is echter ook mogelijk;
- de efficiency van een potentiële CO₂-opslaglocatie d.w.z. de afstand van de CO₂-bron tot de opslaglocatie in relatie tot de te maken kosten voor een demonstratieproject;
- gezien de context van een demonstratieproject dat zich richt op de opslag, zijn bestaande bronnen van zuiver CO₂ het uitgangspunt.

Tenslotte is er een beleidsmatige afweging aan de orde of een opslaglocatie bij voorkeur op land dient te worden gevonden of dat locaties op zee ten volle als alternatief geschetst kunnen worden. De verwachte leerevaringen zijn hier cruciaal. Gegeven is dat er sinds 2004 ervaring is opgedaan met de injectie van CO₂ in een gasveld op zee, bekend als het K12-B-project⁸. De ervaringen met dit veld zijn goed. Een kleinschalig nieuw opslagproject op zee zal naar verwachting weinig toevoegen aan de ervaring die al met K12-B is opgedaan. Een nieuw opslagproject op zee biedt ook geen gelegenheid alle regelgevende kaders voor een activiteit op land volledig toe te passen. Daarbij moet gedacht worden aan onder meer de ruimtelijke inpassing en externe veiligheid. Bij voorkeur zal daarom een kleinschalig project op land moeten plaatsvinden.

⁷ Beleidsbrief CCS, TK 2008-2009, 31510, nr 36. en Brief CCS in Nederland van 18 november 2009, TK 2009-2010, 31209, nr 103

⁸ Voor meer informatie over dit project zie de website www.k12-b.nl.

4. Overzicht bestaande onderbouwing voor het MER

4.2. MER initiatiefnemer

De initiatiefnemer heeft in het MER “Ondergrondse opslag van CO₂ in Barendrecht” dat is opgesteld ten behoeve van de voorgenomen activiteiten een locatiekeuzeafweging gemaakt. De fasering en uitwerking van de locatiekeuze Barendrecht door Shell is onder meer beschreven in deel 3, hoofdstuk 2 van dat MER.

De initiatiefnemer heeft onder de overkoepelende voorwaarde ‘veiligheid’ op basis van de criteria tijdige beschikbaarheid en kosteneffectiviteit, in het kader van een kleinschalig project, een inventarisatie gemaakt van de velden waarvan Shell mede-winningsvergunninghouder is. Vanwege de voorkeur voor een opslaglocatie op land heeft de initiatiefnemer ook met name naar de situatie onshore gekeken. Uit deze inventarisatie is, kort gezegd, gebleken dat er – vergeleken met de CO₂-bron van de raffinaderij te Pernis - in Noord-Nederland geen geschiktere bron van zuivere CO₂ voorhanden is en dat de afstand van Pernis naar velden in Noord-Nederland te groot is in termen van veiligheid en kosteneffectiviteit. Vervolgens heeft de initiatiefnemer de criteria uit het AMESCO-rapport gebruikt bij de inventarisatie van geschiktheid van de gasvelden voor de opslag van CO₂. Daarbij heeft een verdieping plaatsgevonden naar het reservoir, de putten, de situatie van het maaiveld en dergelijke.

Het MER is volgens de initiatiefnemer inhoudelijk – onder meer vanwege het richtlijnenadvies van de Commissie⁹ - zowel te beschouwen als projectMER en als planMER. Het MER bevat daartoe de ruimtelijke onderbouwing voor compressiefaciliteiten en verandering van de plaatselijke bestemmingen bij de injectielocaties en langs het leidingtracé.

Voor het overige biedt het MER, conform de wettelijke eisen, een volledige beschrijving van de milieueffecten van de gekozen opslaglocatie en het leidingtracé. Het MER is op 9 februari 2009 ter inzage gelegd en aangeboden aan de Commissie voor de m.e.r. advies¹⁰. In haar toetsingsadvies van 23 april 2009 over het MER oordeelt de Commissie dat het MER de essentiële informatie bevat en een overzichtelijk en goed toegankelijk document is. Verder acht de Commissie voldoende onderbouwd dat het voornemen (voor de CO₂-opslag) voldoet aan de wettelijke norm die in Nederland geldt op het gebied van externe veiligheid. Daarnaast geeft de Commissie aan dat het locatiekeuzeproces dat resulteert in een voorkeur voor de velden Barendrecht en Barendrecht-Ziedewij in het MER duidelijk is beschreven. Hierbij merkt de Commissie op dat van de initiatiefnemer niet een – in ingebrachte zienswijzen gesuggereerde - brede locatie-afweging op nationaal niveau kan worden gevraagd. Dat neemt niet weg dat, volgens de Commissie voor de mer, het MER in principe ook geschikt zou kunnen zijn als planMER. Dit laatste heeft zij echter niet volledig kunnen beoordelen, aangezien op dat moment nog geen plan was opgesteld.

4.2. Nationale locatiekeuzeafweging

De ministers van EZ en VROM hebben eind juni 2009 besloten dat zij de vraag “of er nu wel goed genoeg is afgewogen waarom men in Barendrecht deze opslag wil realiseren” in de zomermaanden van 2009 nader zullen duiden, in aanvulling op datgene wat hierover al in het eerdere MER is vermeld. Onderzocht zou worden of de locatie Barendrecht een goede keuze is. Daarbij zouden ook potentiële alternatieven meegewogen worden.

⁹ Richtlijnenadvies, pagina 1 “Het milieueffectrapport (MER) dat voor het onderhavige project wordt opgesteld moet de besluiten over zowel het bestemmingsplan als de vergunningen kunnen dienen. Ten behoeve van besluitvorming over de vergunningen dient een besluit-MER te worden opgesteld. Voor de herziening van het bestemmingsplan is mogelijk ook de plan-m.e.r.-procedure van toepassing. Hiertoe kan een gecombineerde besluit/plan-m.e.r.- procedure worden gevolgd”. rapportnummer 2047-54, www.eia.nl.

¹⁰ Het MER is in te zien via de website van de initiatiefnemer: http://www.shell.nl/home/content/nld/environment_society/co2_storage/mer_enviro_report/all_content.html

TNO-onderzoek

Ter uitvoering van deze toezegging door de ministers van juni 2009 is aan TNO opdracht gegeven om verschillende locaties voor CO₂ –opslag in Nederland in kaart te brengen en te beoordelen op geschiktheid. Het bureau Det Norske Veritas (DNV) zou een second opinion geven over de resultaten van het onderzoek.

TNO heeft de bovengenoemde criteria vanuit het plankader van het concrete project op een selectie van opslaglocaties toegepast: tijdige beschikbaarheid van velden, een geschikte opslagcapaciteit en een redelijke afstand tot een bron van zuivere CO₂. TNO heeft daarbij gekeken naar gasvelden in Nederland (zowel op land als binnen het Nederlandse deel van het continentaal plat) die uiterlijk 2012 beschikbaar zouden komen voor andere doeleinden dan gaswinning. Wat betreft een bron van zuivere CO₂ kwam TNO tot de conclusie dat – naast de bron van Pernis voor het project in Barendrecht – alleen in Zeeland een vergelijkbare bron voorhanden was. Deze bronlocatie leidde niet tot een andere keuze in opslaglocaties. Voorts heeft TNO gebruik gemaakt van de criteria uit het AMESCO-rapport bij het in kaart brengen van de velden die uit de eerste selectie kwamen.

Uiteindelijk resulteert het TNO-onderzoek in een overzicht van enkele geschikte opslaglocaties waaronder de locaties van het onderhavige Barendrecht-project. TNO merkt in dat verband concluderend op dat van de geselecteerde locaties die potentieel geschikt zijn voor een kleinschalig demonstratieproject voor CO₂ opslag, het Barendrecht-veld (op land) en Po6-South veld (op zee) geen (geo-) technische minpunten hebben met betrekking tot de toegepaste criteria. De overige 10 velden scoren minder volgens de toegepaste AMESCO en/of de additionele criteria.

De resultaten van het TNO-onderzoek zijn neergelegd in het rapport 'Inventory of potential locations for demonstration project CO₂ storage, TNO-034-2009-02024, 28 oktober 2009'¹¹. De conclusies van het TNO-onderzoek zijn beoordeeld en bevestigd door DNV.

4.3. Ontwikkelingen sinds oktober 2009

Sinds de afronding van de TNO-studie en het eerdere MER is de nodige tijd verstreken. Sindsdien zijn er op twee punten die het leidingtracé betreffen nieuwe ontwikkelingen ontstaan. Het betreft hier ten eerste de definitieve vaststelling van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Deze voorziet o.m. in geplande natuur nabij Carnisselande. Daarnaast is het Havenbedrijf voornemens om op het tracé van de leiding naast de A15 een integrale leidingvoorziening ('tunnelbak') te realiseren waarbinnen de CO₂-leiding kan worden 'opgehangen'. Met deze ontwikkelingen zal aanvullend rekening moeten worden gehouden.

¹¹ Zie website ministerie VROM: <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=37910>

5. Conclusies

Naar de indruk van het bevoegd gezag is er op dit moment reeds een belangrijke hoeveelheid milieu-informatie voorhanden die benut kan worden bij het onderbouwen van het op te stellen rijksinpassingsplan voor de injectielocaties Barendrecht en Barendrecht-Ziedewij. De criteria die in dat kader werden gehanteerd, kwamen voort uit het specifieke karakter van het project en deze zijn in beginsel bepalend voor het reikwijdte en diepgang van het alternatievenonderzoek. Samenvattend waren deze criteria dat:

- beoogde leereffecten zoveel mogelijk voor 2015 gehaald zijn en het veld (de velden) uiterlijk eind 2012 beschikbaar dienen te zijn voor CO₂-opslag
- gasvelden het meest geschikt geacht worden voor CO₂-opslag vanwege hun intrinsieke veiligheid
- bij voorkeur de gehele keten (injectie, opslag en afsluiting van het reservoir) zo veel mogelijk gedemonstreerd wordt in de periode tot 2015
- het moet gaan om velden met een opslagcapaciteit tussen 0,5 en 10 Mton CO₂ of combinaties daarvan;
- de afstand tot een bestaande bron van zuivere CO₂ tot de opslaglocatie moet beperkt zijn in relatie tot de te maken kosten voor een demonstratieproject;
- de opslaglocatie bij voorkeur op land dient te worden gevonden.

De onderbouwing van de locatiekeuze houdt aldus primair een motivering van de selectiecriteria in en een antwoord op de vraag of er locaties – naast Barendrecht en Barendrecht-Ziedewij - die na primaire selectie als reëel alternatief overblijven.

Op basis van de reeds aanwezige informatie verwacht het bevoegd gezag in het kader van de mer-plicht voor het rijksinpassingsplan geen uitgebreid nader onderzoek te zullen hoeven verrichten, met uitzondering van de genoemde aandacht aan de vastgestelde Provinciale EHS en de voornemens m.b.t. de integrale leidingvoorziening in het havengebied Rotterdam.

Het MER zal ter onderbouwing van het rijksinpassingsplan – gezien deze verwachting – voornamelijk bestaan uit een bundeling van de eerder genoemde onderzoeksgegevens, waarbij het niet gaat om een nationale ruimtelijke afweging op strategisch niveau (zoals bijvoorbeeld het geval is bij een Rijksstructuurvisie) en vooral dienen als aanvulling op de bestaande MER voor zover het betreft de onderbouwing van de locatie-afweging op nationale schaal.

Bijlagen:

- 1 Toelichting Rijkscoördinatieregeling
- 2 Gehanteerde begrippen en afkortingen

Bijlage 1

De rijkscoördinatieregeling

Energieprojecten van nationaal belang

Sommige ruimtelijke projecten zijn niet alleen groot van omvang maar ook heel belangrijk: ze zijn van nationaal belang. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanleg van een gasleiding of de bouw van een elektriciteitscentrale omdat die nodig zijn om ervoor te zorgen dat wij allemaal steeds voldoende gas en elektriciteit geleverd kunnen krijgen.

Om dit soort projecten mogelijk te maken, moeten besluiten worden genomen voor het ruimtegebruik en moeten vergunningen worden verleend. Hiervoor wordt een speciale procedure toegepast: de rijkscoördinatieregeling. Deze regeling is bedoeld om voor grote energieprojecten sneller besluiten te kunnen nemen, zonder dat dit ten koste gaat van de zorgvuldigheid van de besluitvorming en van de mogelijkheden voor burgers om hierover hun mening te kunnen geven.

De rijkscoördinatieregeling bestaat uit twee onderdelen, ‘modules’ genoemd. Dit zijn een projectmodule en een uitvoeringsmodule. Hieronder wordt uitgelegd wat dat precies betekent.

De projectmodule

Voor de meeste projecten is een ruimtelijk besluit nodig: het project moet ‘planologisch mogelijk worden gemaakt’. Dat wil zeggen dat het bestemmingsplan moet worden aangepast. Als de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast, dan gebeurt de planologische inpassing niet met een bestemmingsplan, maar met een inpassingsplan (ook wel ‘rijksinpassingsplan’ genoemd). Dit is in feite een bestemmingsplan dat door de rijksoverheid wordt vastgesteld in plaats van door de gemeenteraad. Een inpassingsplan voor een energieproject wordt vastgesteld door de ministers van Economische Zaken (EZ) en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM). Het inpassingsplan wordt direct onderdeel van het bestemmingsplan. Een inpassingsplan kan vooraf worden gedaan door een (rijks)projectbesluit. Dat is een voorlopige wijziging van het bestemmingsplan.

Ter voorbereiding van het inpassingsplan wordt vaak een milieueffectrapport gemaakt (MER). Hierin wordt beschreven wat de effecten zijn van het project op het milieu.

Net als bij wijziging of vaststelling van een bestemmingsplan, is er de mogelijkheid van inspraak. Meer daarover leest u aan het slot van deze factsheet.

Wat staat er in een inpassingsplan?

Een inpassingsplan bestaat uit een aantal onderdelen. Zo bevat het onder andere:

- Een kaart waarop de exacte ligging van het project is aangegeven.
- Regels en (kwaliteits)eisen voor het project.
- Een toelichting over hoe het plan wordt uitgevoerd, wat de gevolgen van het project zijn voor bijvoorbeeld de leefomgeving, water, milieu en natuurbeheer, economische en sociale ontwikkeling en behoud van archeologische waarden.

Tussen het moment dat bekend wordt dat er een inpassingsplan zal komen en het moment dat het gereed is, kan enige tijd zitten. Om te voorkomen dat in de tussentijd ontwikkelingen plaatsvinden in het gebied die niet samengaan met het project dat wordt voorbereid, kunnen de ministers een voorbereidingsbesluit nemen. Dit heeft tot gevolg dat er in dat gebied beperkingen gelden voor het afgeven van bouw- of aanlegvergunningen. Dit voorbereidingsbesluit is maximaal een jaar geldig.

Ook kan in een voorbereidingsbesluit een nieuw vergunningstelsel worden opgenomen: om te voorkomen dat het gebied minder geschikt wordt voor het project kunnen sommige nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op dat moment alleen nog maar plaatsvinden nadat de minister van EZ hiervoor een vergunning heeft verleend.

Uitvoeringsmodule

Het tweede onderdeel van de rijkscoördinatieregeling noemen we de uitvoerings-module. Deze houdt kort gezegd in alle (overige) voor een project benodigde besluiten gezamenlijk worden voorbereid, en gecoördineerd door de minister van EZ.

Voor een energie-infrastructuurproject zijn vaak veel besluiten (vergunningen en ontheffingen) nodig. Denk aan een bouwvergunning, een milieuvergunning, een

kapvergunning en een ontheffing van de Flora- en faunawet. Voor al die besluiten zijn verschillende overheden verantwoordelijk, zoals de gemeente of de provincie. In de uitvoeringsmodule blijven al die overheden verantwoordelijk voor de inhoud van hun eigen besluit, maar de minister van EZ bepaalt binnen welke termijnen alle (ontwerp-) besluiten genomen moeten worden en zorgt dat alle besluiten goed op elkaar afgestemd zijn. Ook zorgt het rijk ervoor dat alle besluiten ter inzage worden gelegd en is het rijk ook het aanspreekpunt voor alle zienswijzen.

De voorbereiding van deze besluiten gaat op dezelfde manier als bij het inpassingsplan: eerst wordt van alle besluiten een ontwerp gemaakt, waarop inspraak mogelijk is. In de regel wordt het inpassingsplan tegelijkertijd met de andere besluiten voorbereid.

Inspraak en beroep

Als de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast, worden alle voor het project benodigde besluiten meestal in één keer in ontwerp ter inzage gelegd. Iedereen kan dan zienswijzen geven over al die ontwerp-besluiten. Soms is er al eerder inspraak mogelijk, bijvoorbeeld op de notitie reikwijdte en detailniveau waarin is aangegeven wat voor het milieueffectrapport zal worden onderzocht.

Na de inspraakprocedure worden de definitieve besluiten vastgesteld. Tegen die besluiten kan dan beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State.

Om omwonenden en andere belangstellenden te informeren, organiseert EZ, samen met de initiatiefnemer, bij de meeste projecten een of meer informatie-avonden in de omgeving van het geplande project.

Deze factsheet is bedoeld voor burgers en andere belangstellenden die te maken krijgen met een energieproject waarbij de rijkscoördinatieregeling wordt toegepast. In de factsheet is geprobeerd een korte uitleg te geven van de kern van de procedure. Meer informatie vindt u op de website van Bureau Energieprojecten: www.bureau-energieprojecten.nl.

Bijlage 2

Gehanteerde begrippen en afkortingen

MER	Milieueffectrapport
Project-m.e.r.	Milieueffectrapportage van m.e.r.-plichtige besluiten, de procedure.
ProjectMER	Milieueffectrapport, gekoppeld aan m.e.r.-plichtige besluiten, het document.
Bevoegd gezag	De overheidsinstantie die bevoegd is het (m.e.r.-plichtige) besluit te nemen (en die de m.e.r.-procedure organiseert). In dit geval zijn de ministers van EZ en VROM samen bevoegd en organiseert EZ de procedure.
Commissie voor de m.e.r.	Onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over richtlijnen voor de inhoud van het MER en de beoordeling van de kwaliteit van het MER
Plan-m.e.r.	Milieueffectrapportage van plannen, de procedure.
PlanMER	Milieueffectrapport, gekoppeld aan plannen, het document.

